

چگونگی پیدایش بلدیه (شهرداری)

پیش از تشکیل بلدیه در شهرها، مردم هر شهر معمولاً طبق آداب، رسوم و اعتقادات فردی و دین اجتماعی و همچنین بدون مداخله حکومت مرکزی، خدمات شهر خود را انجام می‌دادند. اما در اصل نظارت و کنترل بر امور شهری در دست مقامی به نام محتسب و بعدها کلانتر قرار داشت. محتسب مقامی بود که امور انتظامات و نظیفات شهر را انجام می‌داد. تهران قدیم نیز با همین صورت اداره می‌شد و با وجود وضعیت بسیار بغرنج و آشفته این شهر، امکان اداره دو وظیفه نظمیه و بلدیه توسط یک نهاد یا مقام با صورت فوق خیلی سخت و شاید غیرممکن می‌نمود. بر این مبنا بود که ایپکیان شهردار چهارم تهران، تصمیم به منفک نمودن وظایف نظمیه و بلدیه از یکدیگر گرفته و دو سازمان مجزا از هم را تاسیس نمود. بلدیه حافظ امور شهری بود و نظمیه امور نظم‌دهی شهر را برعهده داشتند.

شهر تهران در آن دوران در حال بزرگ شدن و رشد همه جانبه بود. ولی در عین حال دریایی از مشکلات ریز و درشت گوناگون را در درون خود داشت و اصولاً نمی‌شد با آن روش‌های خیلی ابتدایی و سنتی اداره گردد. هرچند در آن دوره امیرکبیر، محمودخان کلانتر، چراغعلی‌خان سراج‌الملک، آقاعلی آشتیانی و برخی دیگر از نامداران وقت اندک اقداماتی در زمینه ساخت مدرسه، عدالتخانه، بهبود وضعیت بهداشت و نظافت و جمع‌آوری زباله انجام دادند، ولی کماکان شهر تهران بسیار بی‌نظم و نابسامان بود. به واقع در آن دوران مشکلات بسیار زیادی در اداره شهرها در زمینه‌هایی مانند بهداشت شهری، آبرسانی و جمع‌آوری زباله وجود داشت، که امکان حل و فصل آنان با اقدامات معمولی - مقطعی و بدون برنامه و سرمایه مالی میسر نبود. ناصرالدین شاه قاجار طی مسافرت‌های مختلفی که با دیگر وزراء به غرب داشت، در فکر سامان‌دهی به شهر تهران افتاد. او در سفر دوم به فرنگ فردی ایتالیایی به نام کنت دمنت فرت را به ایران فراخواند تا تشکیلات اداره پلیس را راه اندازی نماید. این فرد دستورالعمل بلدیه و نظمیه را نگارش کرده و به توشیح شاه رساند. اما علیرغم این اتفاقات، ناصرالدین شاه موفق به تشکیل بلدیه نشد و دستورالعمل تنظیمی توسط کنت دمنت فرت سرفصلی برای تدوین و تصویب قانون بلدیه در مجلس اول به سال ۱۲۸۶ خورشیدی گردید.

این موضوع بیشتر با رخداد جنبش مشروطه و ایجاد فضای باز و با الهام از اصول مدنی در غرب حاصل شد و نمایندگان مجلس اول درصدد برآمدند تا با تدوین قوانین و برنامه‌هایی متمرکز، امور شهرها را در زمینه‌های مختلف شهری از جمله دو امر مهم «بهداشت و آبرسانی» سروسامان دهند. خوشبختانه با وجود اراده جمعی بر این امر، تشکیلات بلدیه در ۱۲ اردیبهشت سال ۱۲۸۶ خورشیدی در شهر تهران تاسیس و تمامی امور شهر تهران به این نهاد سپرده شد. البته مشروطه خواهان روشنفکر در جریان آشنایی با روند اداره شهر در غرب و تحول سیستماتیک خدمات شهری، کم‌کم به این نتیجه رسیدند که می‌توان فردی را به ریاست شهر منصوب نمود و در مقابل از او توقع مسئولیت و تعهد در اجرای امور شهری را داشت. به همین منظور بود که تصمیم به تدوین قوانین و اصول بلدیه داری گرفته شد. تصمیمی که منجر به این شد که در اول خرداد ۱۲۸۶ خورشیدی قانون بلدیه تنظیم و تدوین گردیده و در ۱۹ خرداد همان سال این قانون با نام «قانون بلدیه» به تصویب رسید.

هرچند در آن دوران بلديه نهاد مستقلي بود، ولي رسم بود كه شهرداران تهران را از ميان كسانى انتخاب ميكردند كه رابطه و آشنائى بيشتري با شاه و درباريان داشتند. و به همين جهت بود كه دولت از سال ۱۲۹۰ هميشه سعى داشت بلديه را به خود وابسته كند. ولي اين موضوع تا كودتاي ۱۲۹۹ عملي نگرديد و در نهايت به سال ۱۳۰۰ با پيش آمد كودتا و روى كار آمدن سيد ضياء طباطبايى و تسلط دولت بر تمامى امور، بلديه نيز در انحصار دولت قرار گرفت.

عمارت بلديه در ميدان توپخانه(سپه)

ميدان توپخانه يا سپه را مى توان در حالى مركز شهر تهران تصور نمود. اين ميدان به عنوان قلب تپنده تهران، شاهد اتفاقات مهمى در دوران قديم بوده است. مشق نظامى، سرگرمى هاى مردمى (موزيك، نمايش و بازي هاى سنتى)، محل سكونت توپچى ها و زنبورك چى ها و خيلى ديگر از فعاليت هاى شهري، در اين ميدان انجام مى شدند. ميدان مشق قديم نيز در همين محدوده بود. بعدها ساختمان ها و نهادهاى كليدى حكومتى و مدنى در ميدان توپخانه و مشق تعبيه گرديدند. اگر امروز به حول و حوش اين منطقه سرى زده شود، آثار باقى مانده از آن دوران به خوبى نمايان است و عمارت هاى اداره پست، دادگستري، شهريانى، وزارت جنگ و وزارت خارجه و . . . در جاي خود باقى مانده اند. بسيارى ديگر از سازمان هاى شهري نيز در همين محدوده بودند كه بعدها تخریب شدند. شهردارى، بناى نيمه كاره بهدارى، اداره عبور و مرور، و چند وقت بعد تشكيلات تلگرافخانه پهلوى از جمله اين نهادهاى دولتى وقت بودند.

عمارت بلديه يا ساختمان شهردارى تهران، ساختمانى بود كه توسط گاسپار ايپكيان شهردار ارمنى آن روزگار تهران در ميان سالهاى ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۲ خورشيدى در ضلع شمالى ميدان توپخانه(ميدان سپه تهران) با وسعت ۴۵۰۰ متر ساخته شد. اين ساختمان در خلال سالهاى ۱۳۴۵ تا ۱۳۴۸ تخریب و به جاي آن فضاي سبز ايجاد شد. اما بازم پس از مدتى به شركت واحد اتوبوسرانى تهران و حومه واگذار گرديد و پايانه مركزى اتوبوسرانى در آن محل بنا شد. بناى ميدان سپه تا سال ها نماد شهردارى تهران به شمار مى رفت. ولي با اين حال در طول چهل و اندى از عمرش، دگرگونى هاى بسيارى را به خودديد. معمار اين بنا نيكلاى ماركف معمار برجسته ايرانى - گرجى بود كه خودش براى شهردارى كار مى كرد و بناهاى متعددى را براى تهران ساخته بود. در ضلع شمالى بناى شهردارى، يك كوچه چهارمترى واقع شده بود كه كوچه پشت شهردارى نام داشت. ساختمان هاى موجود در اين كوچه، پس از تخریب سازه شهردارى، نماد ميدان سپه گرديدند.

تمام شهرداران تهران از آغاز تا كنون

با آن كه پايتخت كشورمان قدمت ۲۳۰ ساله دارد، اما تقريبا از سال ۱۲۸۳ خورشيدى بود كه شهر تهران صاحب نهاد بلديه شد. اين شهر در طول بيش از ۱۱۰ سال اخير، شهرداران زيادى را به خود ديده است. شهردارانى كه از برخى آنان فقط يك نام كوچك در اسناد باقى مانده و برخى ديگر اقدامات ارزشمند و بزرگى را از خود برجاي گذاشتند. اما با اين حال از بدو تشكيل بلديه تاكنون ۵۳ فرد و از انقلاب تا حالا ۱۶ فرد را به خود ديده است. از ميرزا عباس خان مهندس باشى كه

عنوان نخستین شهردار را بردوش می‌کشد؛ تا محمد علی نجفی که همین اواخر در شهریور ۱۳۹۶ بر کرسی ساختمان بهشت تکیه زد.

پنجاه و سه مرد پایتخت

هرچند هر دو منابع این نوشتار تعداد شهرداران تهران را از بدو تاسیس بلدیة تا کنون ۵۸ مورد ذکر کرده‌اند، ولی در واقع تعداد ایشان بیش از ۵۳ تن نیست. برخی از آنان مانند محمد مهران، سید محسن نصر و جواد شهرستانی در دو دوره و محمد علی خان صفاری و غلامحسین ابتهاج برای سه دوره برای شهرداری تهران گزیده شدند. بنابراین نویسنده برآن است که تعداد شهرداران را دقیقاً براساس تعداد افراد و نه دفعات انتصاب ذکر نماید. بدین جهت به طور مسلم و یقین، تعداد ۵۳ فرد بر کرسی شهرداری تهران قرار گرفته‌اند که اسامی ایشان به ترتیب زیر می‌باشد.

۱- نخستین شهردار تهران، میرزا عباس خان مهندس باشی، در حدود سال ۱۲۵۹ ریاست بلدیة تهران را برعهده گرفت. او از نخستین دانش آموختگانی بود که توسط عباس میرزا برای تحصیل به فرانسه فرستاده شد. لذا بنا بر دیده‌هایش در فرنگ، می‌خواست شهر تهران را به پای شهرهای زیبای فرنگی برساند. در زمان تصدی وی بر شهرداری، اداره احتساب به دو اداره احتساب و تنظیف تقسیم شد. مهندس باشی یک اداره دیگر به اداره تنظیف‌الحاق نمود که اداره روشنائی نام گرفت. او به وسیله کارخانه برق حاج امین الضرب برای نخستین بار چراغ‌های برقی را در خیابان کناری ناصر خسرو نصب نمود؛ که به اسم چراغ برق معروف است. وی همچنین چراغهای فانوسی را در اطراف ارگ، باب همایون و خیابانهای علاءالدوله و لاله زار بر روی پایه‌هایی نصب نمود.

۲- دومین شهردار تهران خلیل خان ثقفی اعلم الدوله بود که از سال ۱۲۹۲ به مدت ۳۶ ماه در تهران به کرسی شهرداری تکیه زد. البته مدتها پس از نظام‌مند کردن شهرداری بود که خلیل خان ثقفی اعلم الدوله ساختمان اداره بلدیة را در سبزه میدان تهران احداث کرد. او در دارالفنون پزشکی آموخت و سپس با حمایت دکتر تولوزان برای تکمیل تحصیلات چشم پزشکی به فرنگ رفت و در بازگشت در دربار استخدام و پزشک مخصوص مظفرالدین شاه گردید. ثقفی در کنار رشته پزشکی، نویسنده، مترجم و سیاست‌مداری برجسته بود و به جهت تحصیلات در فرنگ نگاه بازی داشت. به همین دلیل به جرگه مشروطه خواهان پیوست و در روزهایی که ناصرالدین شاه در بستر بیماری سخت بود و کسی اجازه نزدیک شدن به شاه را نداشت، او به بهانه معاینه شاه به صاحبقرانیه رفت و امضای فرمان مشروطه را از مظفرالدین شاه گرفت و تا آماده شدن قانون اساسی شاه را با دارو و درمان زنده نگه داشت. ولی در پی مرگ مظفرالدین شاه، جانشین او محمدعلی شاه برای بی اعتبار کردن امضای فرمان مشروطیت، دستور داد تا گواهی اختلال مشاعر مظفرالدین شاه را در هنگام امضای فرمان

۱- البته بنا بر برخی اطلاعات، نام محمد میرزا کاشف السلطنه حاکم وقت تهران، به عنوان نخستین شهردار تهران ثبت شده و امور بلدیة نیز در دارالحکومه تهران در خیابان جبه‌خانه مستقر بوده است. او نخستین فردی بوده که با حکم انجمن بلدیة برای این کار در نظر گرفته شده بود. گفته می‌شود اول بار او بود که اقداماتی همچون نام‌گذاری و روشنائی خیابان‌ها، شماره‌گذاری خانه‌ها، آب‌رسانی با گاری بشکه دار و آب‌پاشی و نظافت محله‌ها و خیابان‌ها را انجام داد. دیگر یادگار او در این سرزمین، آوردن صنعت چای از هند به لاهیجان و رشت بود. در اواخر اسفندماه سال ۱۳۰۷ در حال بازگشت از بوشهر به تهران، اتومبیل وی در دره افتاد و پیکر او را بنا بر وصیتش در تپه‌های لاهیجان دفن نمودند.

مشروطه تهیه کند و به تایید پزشکان دربار برساند. اما دکتر ثقفی با امتناع از امضای این گواهی، مجبور به ترک تهران شد و اموالش نیز توقیف گردیدند. چندی بعد پس از فتح تهران و فرار محمدعلی شاه، ثقفی به تهران بازگشت و مجدداً رئیس بلدیة تهران گردید.

ولی پس از سه سال با سمت سرکنسول ایران در سوئیس، عازم اروپا شد. خلیل ثقفی ۴۰ سال آخر عمر خود را بیشتر معطوف به طبابت، تالیف و ترجمه نمود. به پاس همین پژوهش‌ها و فعالیت‌های علمی در حوزه پزشکی، نشان علمی دولت فرانسه به او اعطا شد. سرانجام در تاریخ ۷ فروردین سال ۱۳۲۳ در تهران چشم از جهان فرو بست.

۳- ابراهیم یمن السلطنه سومین شهردار تهران و اهل ارومیه بود که بین سالهای ۱۲۹۳ و ۱۲۹۹ در بلدیة پایتخت مشغول به کار شد. در زمان او قانون بلدیة بازرنگری شد. از جمله فعالیت‌های مهم وی در دوران ریاستش بر شهرداری، تسطیح و تکمیل سنگفرش خیابان‌ها، تشکیل انجمن‌های شهرداری و وضع قانون مالیات نواقل به شمار می‌آیند. او با کودتای ۱۲۹۹ و به قدرت رسیدن سید ضیاءالدین طباطبایی، از ریاست شهرداری برکنار و گاسپار ایپکیان از دوستان سید ضیاء بلدیة دار تهران شد.

۴- گاسپار ایپکیان چهارمین شهردار تهران بود که در بین سالهای ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۲ به مدت ۲۴ ماه شهردار تهران بود. او از آرامنه عثمانی بود که به دعوت آرامنه تهران به ایران آمد و در مدرسه هایکازیان تهران مشغول به کار شد. سید ضیاء او را مامور نمود تا تشکیلات شهرداری را سامان دهد. ایپکیان بیشترین تلاش را برای تبدیل شهر تهران به یک شهر قابل زندگی به کار بست. او با تغییرات اساسی به ویژه در میدان سپه (توپخانه) عمارت‌های مستقلى را برای شهرداری، وزارت خارجه، شهرداری کل کشور و وزارت جنگ در نظر گرفت^۲. جدا کردن وظایف بلدیة از نظمیة، از دیگر کارهای او بود و با این انفصال بین دو سازمان ذکر شده، نحوه ارائه خدمات به شهروندان به کلی تغییر پیدا کرد.

تبدیل چراغهای فانوسی به چراغ برق، ایجاد تشکیلات منسجم اداری، سرکشی مأمورین بلدیة به اماکن عمومی برای حفظ بهداشت و سلامت، رنگ آمیزی دکانها به رنگ سبز و اجبار به نصب تابلوی سردر مغازه‌ها با اسامی ایرانی از جمله اقدامات تحول‌گرای ایپکیان بودند. در این دوران برای ساختار بلدیة، نظامنامه نیز نوشته شد. در این نظامنامه انتخاب رئیس بلدیة با نظر مستقیم رئیس الوزراء بود. سرانجام پس از عزل سیدضیاءالدین طباطبایی به وسیله رضاشاه، گاسپار ایپکیان نیز از ریاست بلدیة تهران استعفا داد و در اواخر سال ۱۹۲۱ به لبنان رفت و مقیم آن کشور شد.

۵- کریم بوذرجمهری در مدت سالهای ۱۳۰۲ تا ۱۳۱۲ برای ۱۲۰ ماه در تهران شهردار بود. بوذرجمهری یک قزاق اهل نطنز بود که در جوانی در زادگاهش و بعد در کاشان به خشت مالی و ناوه کشی مشغول بود. او همانند رضاشاه در زمان مشروطه به تهران آمد و به عنوان سرباز ساده به استخدام قزاقخانه درآمد. از قضا در گروهان شصت تیر به فرماندهی رضاخان سوادکوهی با سمت توبره کش به خدمت گمارده شد. آقای کریم با نزدیک شدن به رضاخان و جلب اعتماد وی، در هنگامه کودتای ۱۲۹۹ در صف اول قزاقان کودتا کننده از قزوین به تهران آمد و به سمت سرلشگری منصوب گردید. وی

۲- این عمارت‌ها در همان محدوده میدان مشق سابق پی‌ریزی شده بودند.

در سال ۱۳۰۲ با حفظ درجه نظامی میرپنچ، به سمت شهردار تهران نیز انتصاب شد. در دوران صدارت او بر شهرداری بود که رضاخان میرپنچ نیز به سلطنت رسید. هرچند کریم خان سواد کمی داشت و حتی از درست نوشتن نام خود هم ناتوان بود؛ اما توانست در تغییر چهره شهر تهران بکوشد و تهران تازه‌ای بسازد. البته او با تخریب بناهای قدیمی و تاریخی، چهره خیلی خوشایندی از خود برجا نگذاشت. ولی به هرروی اقدامات بسیار مفیدی در دوران او انجام گردید. ساخت خیریه، مریض خانه بلدی، دارالمجانین، آتش نشانی، سروسامان دادن به عوارض شهری، تکمیل آسفالت و سنگفرش خیابان‌ها، قانون جدید بلدی، ترمیم گورستان تهران، تبدیل گورستان متروک بازار به باغ فردوس از جمله اقدامات مفید او بودند. سنگفرش جاده شاهی که امروز با نام خیابان ولی عصر شناخته می‌شود و کاشت درختان چنار این خیابان به اسم او ثبت شده‌اند. ضمناً به پاس خدمات وی بود که خیابان جبهه‌خانه که نخستین ساختمان شهرداری در آنجا تعبیه شده بود، به نام او (خیابان بوذرجمهری) تغییر یافت. کریم بوذرجمهر به دلیل فعالیت‌های زیاد در سال ۱۳۱۲ بیماری سختی گرفت و رضاشاه او را برای درمان به خارج از کشور فرستاد. او پس از بازگشت به جای اشتغال مجدد در بلدی، با درجه امیرلشکری در ارتش مشغول گردید و سرانجام در سال ۱۳۲۰ بازنشسته گردید. او برای بازگرداندن جنازه رضاشاه به مصر رفت و در نهایت به سال ۱۳۳۱ در تهران درگذشت.

۶- تیمسار حسین قلی خان هوشمند در سال‌های ۱۳۱۳ تا ۱۳۱۷ به مدت ۴۸ ماه شهردار تهران بود. گفته می‌شود مختاری رییس وقت شهربانی تهران برای او دسیسه‌ای فراهم نمود. مختاری با طرح شکایتی مدعی شد که شهردار هوشمند با قطع بخشی از درختان خیابان امیریه، از هیزم آنان استفاده شخصی نموده است. این اتهام باعث شد حسین قلی خان در زندان قصر حبس شود. البته بازهم گفته می‌شود که زندان رفتن او دلیل دیگری داشته است. روزی رضاشاه در حال گذر از خیابان سپه، گرد و خاک زیادی را در اطراف کالسکه خود می‌بیند. لذا به جهت آب‌پاشی نشدن خیابان، دستور عزل و زندانی شدن شهردار را می‌دهد. سرانجام او بر اثر بیماری تیفوس در زندان درگذشت.

۷- تقی خواجه نوری هفتمین شهردار تهران بود که در سال ۱۳۱۷ فقط به مدت یک ماه شهردار تهران شد.

۸- میرزا قاسم خان تبریزی معروف به صور اسرافیل هشتمین فردی بود که به ریاست شهرداری تهران رسید. او به مدت ۲۴ ماه طی سال‌های ۱۳۱۷ تا ۱۳۱۹ برای این مسند تکیه زد. صور اسرافیل مدتی نماینده مجلس و مدتی کفیل وزارت پست و سپس در سال ۱۳۰۶ وزیر پست گردید. در این دوران بود که اداره پست مرکزی در میدان مشق با معماری مارکف ساخته شد. او در دوره مظفرالدین شاه پیشکار امین حضرت تبریزی در امور بناخانه بود و روزنامه صور اسرافیل در دوره مشروطیت به سرمایه وی نشر می‌شد.

۹- علی اصغر فروزان نهمین شهردار تهران بود که بین سال‌های ۱۳۱۹ تا ۱۳۲۰ به مدت ۱۳ ماه شهردار تهران شد. دوران وی با حمله متفقین و اشغال کشور و اخراج رضاخان همراه بود. از این پس که دوران اشغال ایران بود؛ تا زمان عباس قلی گلشایبان هر شهردار برای مدت کمی بر مسند شهرداری نشست.

۱۰- مصطفی قلی رام در سال ۱۳۲۰ برای مدت یک ماه برکرسی ریاست شهر تهران نشست. مصطفی قلی رام متولد ۱۲۷۷ مشهد، در دوران پهلوی وزیر کشاورزی، وزیر کشور، استاندار خراسان و استاندار فارس نیز بود.

۱۱- محمد سجادی به عنوان شهردار یازدهم تهران، در سالهای ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۱ به مدت ۱۵ ماه شهردار تهران بود. سجادی علاوه بر شهردار تهران، مدتی سناتور و نایب ریس مجلس سنا، وزیر راه، وزیر اقتصاد، وزیر دادگستری، وزیر دارایی، مشاور و جانشین نخست وزیر ایران در دوران پهلوی بود.

۱۲- سید مهدی عمادالسلطنه (مشیرفاطمی) در سال ۱۳۲۱ به مدت هفت ماه شهردار تهران گردید. او در کابینه رضاشاه وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه و بعدها سناتوری مجلس سنا و استانداری کرمان و فارس را برعهده داشت.

۱۳- فضل‌اله بهرامی به سال ۱۳۲۲ به مدت ۵ ماه در شهر تهران خدمت نمود. توسعه و احداث معابر، ساختمان سازی در شهر شمیران، احداث میداين و باغچه‌ها را منصوب به او میدانند. وی به علت عضویت در کابینه سهیلی، جایش را به گلشایان داد.

۱۴- عباسقلی گلشایان هم سال ۱۳۲۳ برای ۵ ماه شهردار تهران گردید. او وزیر دارایی و همچنین وزیر بازرگانی و اقتصاد ملی در دوران پهلوی بود. قرارداد نفتی معروف به گس- گلشایان مابین ایران و انگلیس در دهه ۲۰ منسوب به او می‌باشد.

۱۵- غلامحسین ابتهج در دو دوره، بین سالهای ۱۳۲۳ تا ۱۳۲۴ به مدت ۱۶ ماه و از سال ۱۳۳۳ تا ۱۳۳۴ برای ۱۳ ماه بر منصب شهردار تهران خدمت کرد. وی کلاس بار به ریاست شهرداری تهران انتخاب شد. اما هر سه بار پس از یک سال مدیریت، از این سمت کنار گذاشته شد. علاوه بر آن ابتهج در سال ۱۳۲۳ به فرمان شاه ریاست کلوپ جهانگردی کشور را برعهده داشت. او در ضمن نماینده لاهیجان و لنگرود در دوره ۱۶ و نماینده بندرانزلی در دوره ۱۹ مجلس شورای ملی و نماینده همین شهر در مجلس مؤسسان دوم بود.

۱۶- سید محمود نریمان در سال ۱۳۲۴ برای مدت ۳ ماه بر مسند شهرداری تهران قرار گرفت. نریمان متولد ۱۲۷۲ در تهران، از اعضای اولیه و مؤسسين و بنیانگذاران جبهه ملی ایران و از همراهان دکتر محمد مصدق در نهضت ملی شدن نفت بود. به دلیل همین نزدیکی بود که در خانه او در خیابان حشمت الدوله (آذربایجان کنونی) طرح ملی شدن صنعت نفت کلید خورد. وی علاوه بر دو دوره نمایندگی مجلس، وزیرراه، وزیرپست و تلگراف و تلفن و وزیر مشاور نیز بود. او با عضویت در کابینه دکتر مصدق که وزارت دارایی را برعهده داشت، در روز کودتا به همراه مصدق دستگیر و به زندان رفت.

۱۷- مهدی مشایخی بین سالهای ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۶ مدت ۱۹ ماه شهردار تهران شد. او نماینده مجلس شورای ملی بود که مدتی به مقام شهرداری تهران در دوران پهلوی دست یافت. او از دوستان احمد قوام بود که از نفوذ وی برای ترقی خودش استفاده کرد. ولی سرانجام با قوام به مخالفت افتاد و در مجلس شورا نیز به اعتبار نامه قوام رای عدم اعتماد داد. او فردی بود که در نظر داشت وضعیت آب در تهران را سروسامان دهد. لذا با حفر چاه‌های متعدد درصدد بود که لوله کشی آب را برای انتقال آب به منازل انجام دهد. به همین سبب بود که از او به عنوان مرد چاههای ناتمام نام برده می‌شد.

هرچند که مشایخی در اجرای این تصمیم ناتوان ماند و شهر پر از چاه‌هایی شد که به آب نرسیدند. این مرد نهایتاً به اتهام اختلاس به دادگاه فراخوانده و محکوم گردید.

۱۸- محمد خلعتبری هم در سال ۱۳۲۶ برای مدت ۵ ماه تهران را اداره کرد.

۱۹- حسام الدین دولت آبادی در بین سالهای ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۸ به مدت ۲۵ ماه در شهرداری تهران صدارت کرد. از دیگر سمت‌های او در دوران پهلوی دوم، نمایندگی اصفهان در ادوار چهاردهم و هجدهم مجلس شورای ملی بود. او از اعضای هیئت مؤسس و کمیته مرکزی حزب میلیون بود و در سال ۱۳۲۶ به معاونت نخست وزیری نیز منصوب شد.

۲۰- محمد مهران در دو دوره به ریاست شهرداری تهران رسید. بار نخست به مدت ۴ ماه بین سالهای ۱۳۲۸ تا ۱۳۲۹ و بار دوم در بین سالهای ۱۳۳۰ تا ۱۳۳۱ برای مدت ۱۵ ماه شهرداری تهران را در دست گرفت. مهران متولد سال ۱۲۷۷ خورشیدی، دارای تحصیلات قدیم و آشنا به زبان فرانسه بود. وی علاوه بر شهرداری تهران، تولیت آستان قدس رضوی در زمان پهلوی را برعهده داشت.

۲۱- مهدی نامدار فردی بود که در سالهای ۱۳۲۹ تا ۱۳۳۰ به مدت ۹ ماه بر صندلی شهرداری تهران تکیه زد. نامدار پس از ترور رزم آرا در راهروهای دادگستری سرگردان شد.

۲۲- ارسلان خلعتبری سال ۱۳۳۰ به مدت ۱ ماه طعم مدیریت پایتخت را چشید. او متولد تنکابن در سال ۱۲۸۳ و وکیل دادگستری و نماینده مجلس شورای ملی در دوران پهلوی بود.

۲۳- نصرت اله امینی بین سالهای ۱۳۳۱ تا ۱۳۳۲ مدت ۱۲ ماه در شهرداری تهران مدیریت کرد. او متولد ۱۲۴۴ در اراک بود و در دوران نخست وزیری محمد مصدق رییس بازرسی دفتر وی را برعهده داشت. امینی فردی وفادار به مصدق بود و حتی پس از کودتای ۲۸ مرداد به عنوان وکیل دکتر محمد مصدق در کنارش ماند. او پس از انقلاب در دولت موقت مهدی بازرگان به سمت استانداری فارس منصوب گردید. امینی بامداد روز دوشنبه ۳۱ فروردین ۱۳۸۸ در ۹۴ سالگی در واشنگتن درگذشت.

۲۴- سید محسن نصر نیز در دوره بر کرسی شهرداری نشست. بار نخست به سال ۱۳۳۲ برای مدت ۵ ماه و دور دوم هم طی سالهای ۱۳۴۰ الی ۱۳۴۱ برای مدت ۱۴ ماه شهردار تهران بود. بعد از دوره دوم او، نقیسی به شهرداری آمد.

۲۵- سرتیپ محمدعلی خان صفاری برای سه دوره شهردار تهران گردید. بار اول از ۱۳۲۷ تا ۱۳۲۸ و بار دوم از ۱۳۳۲ تا ۱۳۳۳ برای مدت ۵ ماه و بار سوم در سال ۱۳۴۶ برای ۷ ماه بر صندلی شهر تهران نشست. او که در سال ۱۲۷۷ در لاهیجان متولد شده بود، نماینده مجالس سنا و شورای ملی در دوران پهلوی نیز بود. او از ۱۳۲۵ تا ۱۳۲۶ و از ۱۳۲۷ تا ۱۳۲۸ برای دو دوره رئیس شهربانی کل کشور و در سال ۱۳۴۳ استاندار آذربایجان شرقی و نیز استاندار خراسان و مازندران گردید. او ضمناً در مجلس سنای دوره‌های ۶ و ۷ (۱۳۴۷ تا ۱۳۵۷) سناتور گیلان و در مجلس شورای ملی ادوار ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ (۱۳۳۳ تا ۱۳۴۰) نماینده بود. در ضمن برای مدتی به ریاست دانشگاه تبریز رسید. پس از انقلاب اسلامی صفاری برای مدتی کشور را ترک کرد. ولی مجدداً به تهران بازگشت و در سال ۱۳۶۶ در سن ۸۶ سالگی درگذشت.

۲۶- نصرت اله منتصر در سال ۱۳۳۴ برای مدت ۷ ماه ریاست شهرداری تهران را پذیرفت. او متولد شهریور ۱۲۷۸ و از اعضای شرکت نفت ایران و انگلیس محسوب می‌شد. مهمترین اقدام منتصر در شهرداری تهران، حفر چاه عمیق قلهک به عمق ۱۲۰ متر بود. منتصر بعد از ۷ ماه به اتهام اختلاس و بی‌لیاقتی در حفاظت از اموال دولتی به دادگاه فراخوانده شد.

۲۷- سرلشکر محمود دولو هم در بین سالهای ۱۳۳۴ تا ۱۳۳۷ برای ۳۲ ماه شهردار تهران بود.

۲۸- موسی مهام در میان سالهای ۱۳۳۷ تا ۱۳۳۸ برای مدت ۲۰ ماه مدیریت شهرداری تهران را برعهده داشت. با آن که در ده سال آخر، شهرداری تهران وضعیت خوبی نداشت و شهرداران قبلی نتوانسته بودند وضعیت پایداری را در تهران حاکم کنند، اما مهام شهردار مقتدر و کاربلدی بود. او شهردار مشهد بود که به دلیل لیاقت و کارنامه خوبش به تهران دعوت شد. بسیاری از آب‌نماها و میدان‌های مرکزی شهر یادگار او می‌باشند. درخت‌کاری اطراف بولوار آب کرج یا کشاورز امروزی و احداث میدان ولی عصر و پارک‌های مختلف از جمله پارک لاله در دوره او انجام شدند. مهام پیش از شهرداری تهران، سابقه استانداری آذربایجان شرقی به سال ۱۳۳۶ و شهرداری مشهد را در کارنامه خود داشت.

۲۹- ناصر ذوالفقاری دیگر شهردار تهران بود که سالهای ۱۳۳۸ تا ۱۳۳۹ مدت ۱۲ ماه شهردار تهران بود.

۳۰- فتح اله فرود برای مدت ۵ ماه در بین سال‌های ۱۳۳۹ تا ۱۳۴۰ ریاست شهرداری تهران را برعهده داشت. لباس هم شکل رفتگران و راه‌اندازی سازمان مهم آتش‌نشانی از جمله اقدامات شاخص این شهردار برشمرده شده‌اند. فرود پس از ۵ ماه محکوم به حبس شد. بعد از فرود، دور دوم شهرداری محسن نصر بود و پس از نصر، نفیسی به عنوان شهردار انتخاب گردید.

۳۱- احمد نفیسی از خرداد ۱۳۴۱ تا آذر ۱۳۴۲ عهده‌دار شهر تهران گردید. او متولد اصفهان به سال ۱۲۸۹ و عهده‌دار رکورد جوانترین شهردار پایتخت و تحصیل کرده رشته حقوق بود. نفیسی بعد از تجارب مدیریت کل در وزارت اقتصاد ملی و مدیریت امور اداری سازمان برنامه، به قائم مقامی شهرداری تهران رسید. او در جریان سمینار شش روزه «مسائل اجتماعی شهر تهران» به عنوان معاونت شهرداری سخنرانی نمود. او با طرح معضلات شهر تهران، پایتخت کشور را بسیار بدقواره توصیف کرده و گفت: «اگر از بالا به شهر تهران نگاه کنیم یا کوچه پس‌کوچه‌های آن را به دقت بنگریم، متوجه می‌شویم که تهران بدریخت‌ترین شهر دنیاست. و این مصیبت دقیقاً برگرفته از بی‌نظمی و بی‌نقشه بودن آنهایی است که در گذشته اداره شهر را برعهده داشته‌اند. در شهرداری اداراتی وجود دارد که نباید باشند. هیچ چیز در شهرداری فناپذیر نیست. و اگر عوارضی از ۲۵ سال پیش وضع شده، همان‌طور مانده است». کمتر از یک ماه بعد از این سخنان بود که او جای محسن نصر را گرفت. او در مدت ۱۹ ماه ریاست بر شهرداری تهران اقدامات ارزشمندی را انجام داد. او پارک ساعی را احداث و افتتاح آن را به محمد رضا پهلوی سپرد. او از جمله شهرداران جنجالی پایتخت به شمار می‌رود که مدت ۳ سال را در زندان گذراند. نفیسی روشنفکری بود که تألیفات متعددی داشته و ترجمه کتاب احوال تیتو پیشوای یوگوسلاوی و دوره مجله ایران آباد از جمله آثار او هستند. از دیگر مناصب مهم او مدیر کل وزارت اقتصاد ملی، وزارت اقتصاد، مدیر اموراداری سازمان برنامه بوده‌اند.

۳۲- علی‌اکبر توانا در سال ۱۳۴۲ برای مدت ۳ ماه شهردار تهران بود. تنها موردی که از او ذکر شده، تخریب کوره‌ها در محیط شهر بود.

۳۳- ضیاءالدین شادمان در سال ۱۳۴۴ برای مدت ۱۴ ماه شهردار تهران بود. دوره ریاست او بر شهرداری تهران، یکی از پرمجاثرترین شهردارهای در عمر شهرداری تهران نامیده می‌شود. شادمان بسیاری از مدیران و کارکنان شهرداری را اخراج کرد. لذا حاشیه‌های این اقدام دامن خودش را گرفت و او مجبور به استعفا از این سمت شد. شادمان در عین حال عضو تیم ملی بسکتبال ایران نیز بود. ضمناً او نماینده حوزه جیرفت و عضو هیئت رییس مجلس شورای ملی، استاندار استان مرکزی، معاون نخست وزیر در امور اجتماعی در دوره پهلوی بود.

۳۴- تقی سرلک نیز بین سال‌های ۱۳۴۴ تا ۱۳۴۶ و پس از شادمان برای مدت ۲۵ ماه بر شهرداری ریاست کرد. او از دانشجویان اعزامی به اروپا به شمار می‌رفت و در رشته مهندسی مکانیک تحصیل کرده بود. پس از سرلک، محمد علی صفاری برای بار سوم بر مسند شهرداری نشست که ذکر آن در بالاتر آمد.

۳۵- منوچهر پیروز هم سالهای ۱۳۴۶ تا ۱۳۴۷ برای مدت ۱۰ ماه شهردار تهران بود.

۳۶- جواد شهرستانی در بین سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۴۸ برای مدت ۱۱ ماه بر کرسی شهرداری قرار گرفت. او دانش آموخته دانشکده فنی دانشگاه تهران و دانشکده افسری بود. پس از اتمام تحصیلات به عنوان استاد فیزیک در دانشگاه فردوسی مشهد شاغل گردید. اما بعد از مدتی به عنوان رییس هیات مدیره و مدیرعامل برق منطقه خراسان انتخاب شد که فعالیت های او در مشهد چشمگیر بودند. ایجاد شبکه روشنایی شهر مشهد و احداث کوی آب و برق و منازل مسکونی برای کارگران و کارمندان از اقدامات مفید او در زمان حضورش در اداره آب و برق مشهد بودند. منطقه آب و برق در حال حاضر از پرجمعیت‌ترین نقاط مشهد به شمار می‌آید و بخشی از آن هنوز هم به نام شهرستانی اشتهار دارد. سپس او به‌مانند مهمان شهردار مشهد گردید. و عملکرد خوبش در شهر مشهد، سبب دعوت او برای شهرداری تهران در سال ۱۳۴۷ شد. او فردی تحول‌گرا بود که در نظر داشت شهر تهران را به درستی توسعه ببخشد. احتیاج به گورستان متمرکز در تهران، یکی از پیشنهادهای مناسب او بود؛ که سرانجام با مطالعات کارشناسی، جنوب تهران برای این امر اختصاص یافت. بناهای تئاتر شهر و تالار وحدت، از دیگر یادمان‌های وی می‌باشند. او سپس به عنوان وزیر راه منصوب و از شهرداری کناره گرفت.

۳۷- غلامرضا نیک پی برای مدت ۸۹ ماه در بین سالهای ۱۳۴۸ تا ۱۳۵۶ به شهرداری راه یافت. نیک‌پی متولد اصفهان و دانش‌آموخته دانشگاه تهران بود. او سپس برای اخذ دکترای اقتصاد به انگلیس عزیمت کرد. پس از بازگشت به سبب نزدیکی با حسن علی منصور و هویدا، وارد دولت گردید و وزیر مسکن و آبادانی شد. پس از آن بود که به صدارت در شهرداری انتخاب گردید. یکی از کوشش‌های او در شهرداری، مطالعه برای حل مشکل ترافیک تهران بود. نیک‌پی ایجاد اتوبان‌های بزرگ در چهارگوشه شهر تهران را بنا گذاشت. و تا زمانی که در شهرداری تهران بود، اتوبان پارک وی را به پایان برد. احداث پارک‌های متعدد، ساخت برج آزادی، فرهنگ سرای نیاوران، تکمیل تئاتر شهر، سامان بخشی به شهرک غرب، بنیان شهرک اکباتان، برنامه عوارض شهری، اخذ عوارض از اتوبوس‌های غیرکرایه‌ای، پلاک سفید و کامیون‌ها، طرح جامع

شهر تهران، احداث پارکینگ، احداث کارخانه تبدیل زباله به کود در سال ۱۳۴۹، تاسیس آزمایشگاه مکانیک خاک و ایجاد سازمان عمران و نوسازی عباس آباد در سال ۱۳۵۰ بسیاری از فعالیت‌های مهم او بودند. او همچنین در تیر ۱۳۴۹ در ایام فاطمیه، نخستین گورستان مکانیزه تهران یعنی بهشت زهرا را افتتاح کرد. اگرچه نیک‌پی سعی می‌نمود برای تغییر چهره تهران تلاشی مضاعف داشته باشد. اما متأسفانه سیل مهاجران به تهران معضلی غیر قابل حل بود. حلبی آباد تهران نقطه سرطانی شهر تهران در همین دوران سربرآورد. این بدشانسی سبب شد که جایش را دوباره به شهرستانی بدهد. وی در ۲۲ فروردین سال ۱۳۵۷ پس از انقلاب اسلامی به جرم همکاری با رژیم پهلوی و اخذ مال غیر به اعدام محکوم شد.

مجدد ۳۶- جواد شهرستانی برای بار دوم در بین سالهای ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۷ برای مدت ۷ ماه، شهردار قبل از انقلاب اسلامی در تهران بود. شهرستانی در گیرودار انقلاب اسلامی به سال ۱۳۵۷ نخستین مقام دولتی شاه بود که استعفای خود را به رهبر انقلاب ارائه نمود. او متولد شهر مشهد بود و در دوران شاهنشاهی مسئولیت‌هایی همچون وزارت راه و ترابری، شهرداری مشهد و همچنین استانداری کرمانشاه را در کارنامه خود داشت. او به سال ۱۳۵۹ در بیمارستان امام رضای مشهد درگذشت. ۳۸- محمد توسلی در اوایل انقلاب اسلامی، نخستین شهردار تهران برای مدت ۲۴ ماه در بین سالهای ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹ بود. او اقدامات مهمی همچون؛ تشکیل شورای ترافیک، اجرای محدوده طرح ترافیک. احداث خطوط ویژه اتوبوسرانی، راه اندازی پایانه جنوب و انجام مطالعات و انتخاب محل میدین میوه و تره بار را دوران مدیریتش بر شهر تهران انجام داد. تشکیلات شهرداری در زمان توسلی از میدان توپخانه به خیابان فاطمی در ساختمان حزب رستاخیز نقل مکان کرد. محمد توسلی در سال ۱۳۳۵ وارد دانشکده فنی دانشگاه تهران شد. او از اعضای فعال انجمن اسلامی دانشجویان و از سال ۱۳۴۰ با تشکیل نهضت آزادی، عضو شورای مرکزی و برای مدتی رئیس دفتر سیاسی نهضت آزادی بود. وی در سال ۱۳۴۱ برای تحصیل در رشته حمل و نقل و ترافیک به آلمان و سپس برای ادامه تحصیل در رشته راه و ترافیک به آمریکا رفت. در ضمن توسلی قبل از انقلاب مسئول تبلیغات ستادهای راهپیمایی و ستاد استقبال از امام خمینی بود. توسلی به خاطر مشکلاتی که با وزیر کشور وقت داشت، استعفا داد و به جای او زواره‌ای بر کرسی شهرداری نشست.

۳۹- سید رضا زواره‌ای برای مدت کمتر از یک ماه در سال ۱۳۵۹ با حفظ سمت شهردار تهران شد. او متولد ورامین و تحصیل کرده رشته حقوق قضایی بود. زواره‌ای ضمن این‌که نخستین دادستان انقلاب تهران و از اعضای حقوق دان و قائم مقام دبیر شورای نگهبان قانون اساسی از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۴ بود. بلکه تجربه خدمت بر پست‌های، رییس سازمان ثبت اسناد و املاک کشور (۱۳۶۸الی۱۳۷۶)، معاون وزیر کشور در دولت هاشمی رفسنجانی، رئیس شورای امنیت کشور و نامزد انتخابات ریاست جمهوری در دوره‌های سوم، چهارم و هفتم و همچنین نمایندگی تهران در مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۰ تا ۱۳۶۶) را در دوران زندگی خود داشته است.

۴۰- کمال‌الدین نیک روش استاد دانشگاه پلی تکنیک تهران، از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۰ برای مدت ۷ ماه شهردار تهران بود. وی همانند زواره‌ای با تاسی به دیدگاه انقلابی و حمایت از قشر محروم جامعه در نقاط دورافتاده، معتقد بود نباید هزینه‌های زیادی در شهر تهران صورت گیرد. او حتی در مصاحبه با مطبوعات و رادیو و تلویزیون اعلام کرد: «امام فرمودند قوانین و

مقررات شهری باید منطبق با موازین اسلامی باشد و در نتیجه با الهام از این خط مشی کلی تصور میکنم صرف بودجه هنگفت در تهران زیاد منطبق با موازین شرعی نباشد». او همچنین وزیر کشور در دولت اول موسوی بود.

۴۱- غلامحسین دلجو سالهای ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۱ مدت ۱۳ ماه مدیریت تهران را بر عهده داشت. او در آغاز قول داد کلیه انبارهای بزرگ عمومی و خصوصی را به خارج شهر منتقل کند. اما سخنرانی او به زبان عربی در اجلاس شهرداران پایتخت‌های کشورهای اسلامی در ذهن‌ها باقی مانده است. او در بازگشت به تهران در این سفر، درباره علت سخنرانی به زبان عربی به خبرنگاران گفت: «زبان دوم ما در این کنفرانس به دلایل مکتبی و سیاسی زبان عربی بود؛ که این عمل نتیجه مثبتی به همراه داشت».

۴۲- محمد کاظم سیفیان سال‌های ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۲ مدت ۹ ماه شهردار تهران بود. سیفیان متولد ۱۳۱۴ بود که در ۷ خرداد ۱۳۵۹ درگذشت. از سوابق او می‌توان به اولین مدیرعاملی بنیاد مسکن انقلاب، استاندار استان مرکزی در سال ۱۳۶۰ و نمایندگی مردم تهران در مجلس شورای اسلامی (دوره چهارم) در سال ۱۳۷۱ اشاره کرد.

۴۳- حسین بنکدار هم در سال ۱۳۶۲ به مدت ۴ ماه چهل و سومین فرد در ریاست شهرداری تهران بود.

۴۴- محمدنبی حبیبی سال ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۶ برای مدت ۴۴ ماه اداره تهران را بر عهده داشت. محمدنبی حبیبی در سال ۱۳۲۴ در روستای باغ خواص ورامین به دنیا آمد. وی از سال ۱۳۷۳ عضو حزب مؤتلفه اسلامی و از ۳۱ مرداد ماه سال ۱۳۸۳ دبیرکل این حزب بوده است. او استانداری تهران، فارس، خراسان بزرگ را در کارنامه سوابق خود دارد. حبیبی دارای فوق لیسانس جامعه‌شناسی از دانشگاه تهران می‌باشد.

۴۵- سید مرتضی طباطبائی سال‌های ۱۳۶۶ تا ۱۳۶۸ شهردار تهران بود. او متولد تهران و منسوب به خاندان رهبر انقلاب و برادر کوچک سید صادق طباطبائی و فرزند آیت اله سلطانی طباطبائی و همسر فرشته اعرابی نوه دختری امام خمینی و البته خواهرزاده امام موسی صدر و برادرزن سید احمد خمینی بود.

۴۶- غلامحسین کرباسچی مابین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۷ مدت ۱۰۸ ماه شهردار پایتخت بود. وی که سابقه تحصیل در حوزه علمیه قم را دارد، در دوران جنگ نماینده امام خمینی در ژاندارمری جمهوری اسلامی بود. پس از پایان جنگ در سال ۱۳۶۸ از استانداری اصفهان به شهرداری تهران منتقل شد و توانست طرح جامع شهر تهران و تکمیل شبکه بزرگراه‌های تهران را که در زمان شهرداری غلامرضا نیک‌پی طرح ریزی شده بود ادامه دهد. او با ابداع تراکم فروشی و افزایش سرمایه مالی شهرداری، موجب کنار گذاردن پیشنهادات مطرح شده بعد از پایان جنگ مبنی بر انتقال پایتخت از تهران به شهر دیگری شد. وی در دوران شهرداری تهران و در جریان اقدامات اصلاحی خود از حمایت مرحوم آیت اله هاشمی رفسنجانی برخوردار بود. در این دوران برای نخستین بار شهردار تهران در هیئت دولت در کنار وزرا و معاونان رئیس جمهور حضور یافت. همچنین وی آخرین شهرداری بود که در دوران پس از انقلاب اسلامی توسط دولت انتخاب شد. تأسیس مؤسسه همشهری و انتشار روزنامه همشهری، نشریات و ویژه نامه‌های وابسته به آن و راه اندازی فرهنگ سراهای بهمن و خاوران از اقدامات وی بود. کرباسچی در سال ۱۳۷۷ در جریان تنازعات سیاسی بین گروهی، به همراه جمعی از مدیرانش به اتهام جرایم مالی در شهرداری تهران در یکی از جنجالی‌ترین دادگاه‌های بعد از انقلاب محکوم و از کار برکنار شد.

۴۷- مرتضی الویری بین سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ مدت ۳۲ ماه مدیریت پایتخت را بر عهده داشت. او فعال و زندانی سیاسی در دوران پهلوی، نماینده دور اول مجلس شورای ملی پس از انقلاب، رییس سازمان مناطق آزاد

تجاری و سفیر ایران در اسپانیا بوده است. الویری به همراه کرباسچی و ملک مدنی از فعالان حزب کارگزاران سازندگی به شمار می‌روند. او در پنجمین انتخابات شورای شهر تهران به شورا راه یافت.

۴۸- محمدحسن ملک مدنی طی سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۱ مدت ۱۰ ماه شهردار تهران بود. در دوران تصدی خود با انتقادات و اعتراضات شدید جناح اقلیت دوره اول شورای شهر تهران به رهبری ابراهیم اصغرزاده مواجه شد. یکی از مهمترین عوامل این نارضایتی‌ها توقف فروش تراکم بود که به افزایش قیمت مسکن منجر شده بود. ملک مدنی معتقد بود بالا رفتن هزینه زندگی در پایتخت تنها راه جلوگیری از مهاجرت فزاینده به این شهر است. وی پیش از آن سابقه شهرداری اصفهان را داشت و از همکاران نزدیک غلامحسین کرباسچی بود. ملک مدنی تنها چند روز پس از برکناری از شهرداری با پرونده‌ای سنگین به ۵ ماه حبس، سه سال انفصال از خدمات دولتی و ۵ سال محرومیت از تصدی مسئولیت در شهرداری محکوم شد.

۴۹- محمدحسین مقیمی سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۲ برای ۴ ماه سرپرست شهرداری تهران بود. او در سال ۱۳۲۹ در شهرستان خمین متولد شده و دارای مدارک کارشناسی از دانشگاه شیراز در رشته مکانیک و کارشناسی ارشد مدیریت سیستم و بهره‌وری است. مقیمی در سال ۱۳۵۸ شهردار خمین و در سال ۱۳۶۸ قائم مقام معاون اجرایی رئیس جمهوری وقت (آیت‌اله هاشمی رفسنجانی) بود. قائم مقام وزیر کشور، معاون سیاسی وزارت کشور و رئیس ستاد انتخابات ایران از دیگر حوزه‌های کاری او هستند. مقیمی پس از اوج‌گیری اختلافات در شهرداری و برکناری ملک مدنی. برای مدت ۴ ماه از سوی وزارت کشور سرپرست شهرداری گردید.

۵۰- محمود احمدی نژاد به دنبال پیروزی فهرست آبادگران در انتخابات دوم شورای اسلامی شهر تهران، از اردیبهشت ۱۳۸۲ تا تیر ۱۳۸۴ به مدت ۲۶ ماه پنجاه و دومین فردی بود که در شهرداری تهران بر صندلی نشست. او متولد ۶ آبان ۱۳۳۵ در آرادان گرمسار در استان سمنان می‌باشد. احمدی نژاد با احداث دوربرگردان‌های متعدد، بسیاری از چراغ‌ها را حذف نمود. او که با شعار عدالت برای همه وارد شهرداری شده بود، تنها شهرداری بود که با تنپوش رفتگرها، آنان را همراهی کرد. احمدی نژاد مرد قابل پیش‌بینی نبود و از او اقدامات عجیبی سرزد. نمایشگاه بین‌المللی تهران را در آستانه برگزاری نمایشگاه کتاب پلمپ کرد. با پیشنهاد طرح ساخت مسجد جامع ولی عصر در پارکینگ مجموعه تئاتر شهر، لطامات زیادی به تئاتر شهر و ساختمان‌های اطراف وارد نمود. وی همچنین در دهه شصت خورشیدی فرمانداری ماکو و خوی را برعهده داشت و از سال ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۶ اولین استاندار اردبیل و از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ ششمین رئیس‌جمهور در نظام اسلامی بود. او هم اکنون عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و دانشیار دانشگاه علم و صنعت ایران است.

۵۱- علی سعیدلو دیگر شهردار تهران بود. او معاون پشتیبانی احمدی نژاد و از یاران نزدیکش بود که در سال ۱۳۸۴ پس از انتخاب احمدی نژاد به ریاست جمهوری، برای مدت ۲ ماه سرپرست شهرداری تهران گردید. سعیدلو متولد ۱۳۳۱ در تبریز، معاونت اجرایی رئیس‌جمهور در دولت نهم و سرپرستی نهاد ریاست جمهوری را برعهده داشت. او همچنین رئیس سازمان تربیت بدنی و تنها معاون بین‌الملل ریاست جمهوری (در دولت دهم) در ایران بود.

۵۲- محمدباقر قالیباف با اجماع شورای شهر تهران از ۱۸ شهریور ۱۳۸۴ تا شهریور ۱۳۹۶ برای مدت ۱۴۴ ماه شهردار تهران بود. قالیباف زاده اول شهریور ۱۳۴۰ در طبقه مشهد، دارای مدرک دکتری در رشته جغرافیای سیاسی بوده و دوره خلبانی هواپیمای ایرباس را در فرانسه گذرانده است. در سه دوره انتخابات ریاست جمهوری در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۹۲ و ۱۳۹۶ علیرغم کوشش و امید فراوان نتوانست به پیروزی برسد. ولی با این حال ضمن تسلط

اصول‌گرایان در سه دوره بر شورای شهر، توانست ۱۲ سال شهردار تهران بماند و رکورد جدیدی را در این زمینه برای خود ثبت کند. او در شهریور ۱۳۵۹ در پی افشای گزارش سازمان بازرسی کل کشور پیرامون واگذاری حجم عظیمی از املاک شهرداری با تخفیف گسترده به افراد و تعاونیهای مختلف، در رسانه‌ها به فساد متهم شد. وی پیش از این در قرارگاه سازندگی خاتم الانبیا، نیروی هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی سمت فرماندهی داشت.

۵۳- محمد علی نجفی با پیروزی لیست اصلاح طلبان در شورای شهر، در شهریور ۱۳۹۶ به سمت شهردار تهران انتخاب شد. محمدعلی نجفی متولد ۱۳۳۰ در تهران و در حال حاضر ۶۶ ساله است. او مشاور اقتصادی رییس جمهور، عضو شورایعالی میراث فرهنگی و گردشگری و عضو شورای سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی در دولت یازدهم روحانی میباشد. نجفی دبیر سابق ستاد هماهنگی اقتصادی و از بنیانگذاران حزب کارگزاران سازندگی، عضو هیئت علمی دانشکده ریاضی و علوم کامپیوتر دانشگاه صنعتی شریف بوده و چندین دوره در دولت‌های مختلف در سمت وزارت و یا معاونت رییس جمهور در هیات دولت حضور داشته است. نجفی از ۶۰ تا ۶۴ در دولت‌های دکتر باهنر، موقت مهدوی کنی و موسوی وزیر فرهنگ و آموزش عالی و از ۶۷ تا ۷۶ در دولت‌های موسوی و هاشمی رفسنجانی وزیر آموزش و پرورش بود. او همچنین در دولت اول اصلاحات نیز معاون رییس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه بود.

برداشت از روزنامه مردم سالاری - شماره ۴۳۹۳ - یکشنبه ۲۹ مرداد ۱۳۹۶ و روزنامه وقایع اتفاقیه - شماره ۴۸۸ - دوشنبه ۶ اردیبهشت ۱۳۹۶

احمد علینقی - بازنویسی با اندک اصلاح: شهریور ۱۳۹۶

www.ahmadalinagh.com

aalinagi20@gmail.com